

První republika

Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

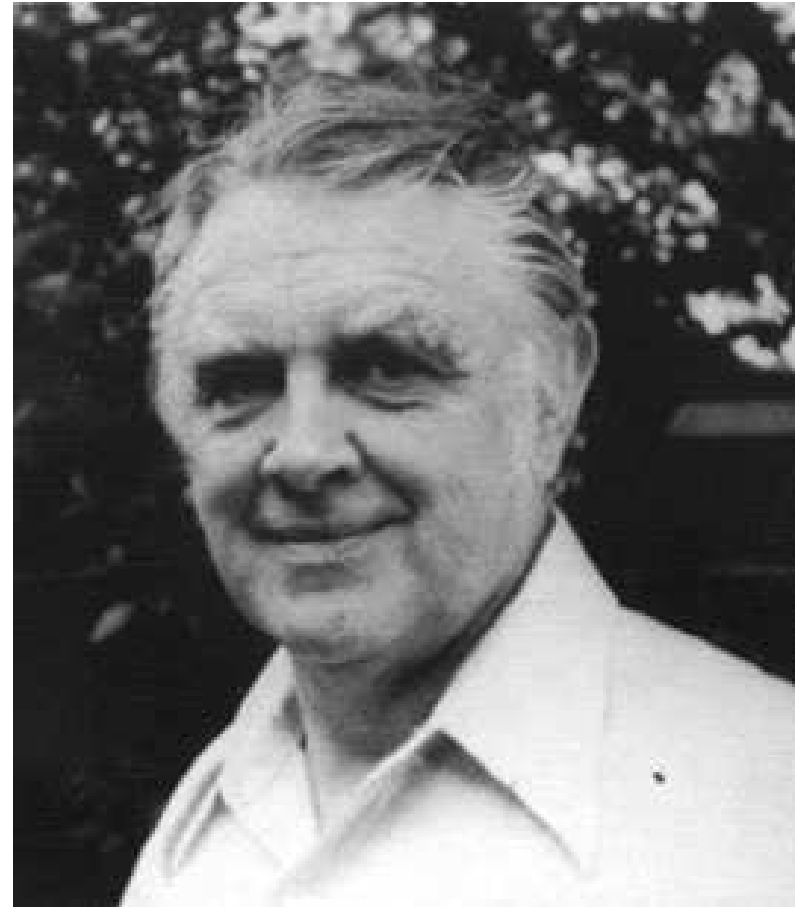
Kfi TF JU

I. světová válka a vznik republiky

28.10. 1918 – vznik samostatného státu, *liminální situace* První světové války

Prahová situace – *communitas*

Celá společnost? Bud' pravidelný *karneval*, nebo *revoluce* jako jednorázová destrukce (euforie, ideové střety, rozčarování mas)

Victor Turner (1920-1983)

I. světová válka jako liminální situace

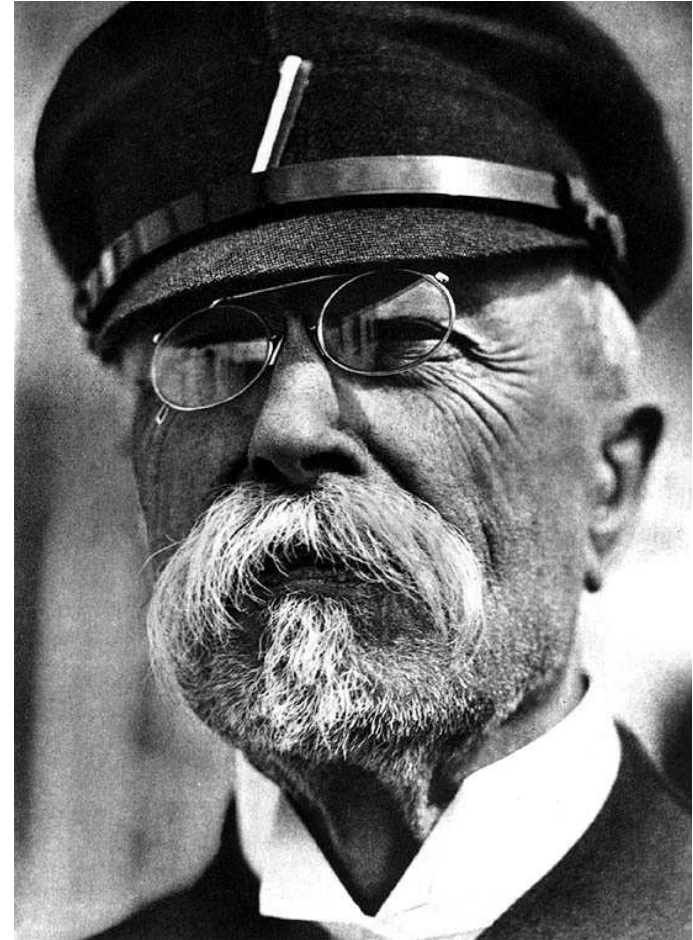
Vznik republiky jako liminální situace?

I. světová válka jistě – rozpad čtyř velmocí, vznik mnoha nových států na jiných politických a národnostních principech, zavádění komunismu v Rusku a vliv i jinde, rotace elit a majetkové přesuny, zážitek války vedle k hodnotovému posunu a kritice předchozí situace (tzv. ztracená generace).

I. světová válka zásadní předěl v novověkých dějinách

Československo v roce 1918

Politický *novotvar* vzniklý souhrou mnoha okolností, *křehká* existence, část obyvatelstva měla již od počátku *problém* se identifikovat, *křehká zahraničně politická* stabilita, politická *reprezentace* byla *antikatolická* a většinu obyvatel tvořili *katolíci*.

T. G. Masaryk (1850-1937)

Legitimizace vývoje

Objektivní a subjektivní prvky antikaticismu elit

Antikaticismus významný vliv ro vytváření identity nového státu - katicismus jako podstata monarchie

„Tábor je náš program“ TGM

Stržení mariánského sloupu

1925 - Marmaggiho aféra

Sloup stržen 3.11. 1918

Krize uvnitř katolické církve

*Národnostní otázka a vztah
k modernismu*

*Jednota katolického
duchovenstva československého
– národní duchovní tradice Cyril
s Metodějem a husitství*

*Klub reformních kněží JKDČ –
odmítnutí celibátu, zavedení
mše v národním jazyce,
odmítnutí politické
angažovanosti církve*

Matěj Pavlík (Gorazd)
(1879-1942)

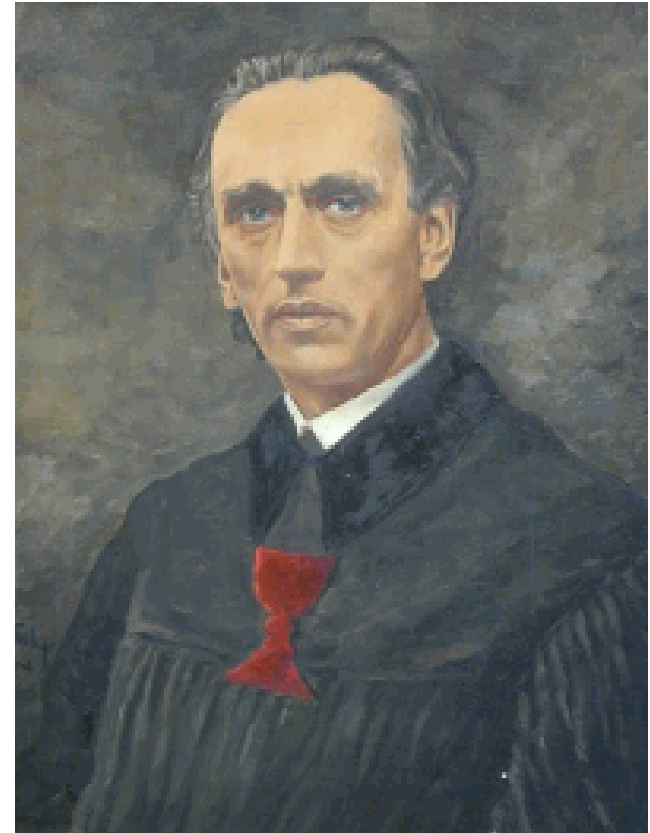
Církev československá – 8.1. 1920

Problémy s *hledáním identity* –
1924 odchází skupina okolo
Matěje Pavlíka (*pravoslaví*)

Autonomie a *národní* charakter,
pojetí bohoslužeb a svátostí
odlišuje od protestantských
demoninací

1921 – 5 %, 1947 – 7, 7 %

Emancipace, ideové zaměření
na *novou* situace, částečná
kontinuita

Karel Farský
(1880-1927)

Co to vypovídá?

Problém pro katolickou církev, ale není to výraz náboženské vlažnosti národa

Vysoký počet lidí ale *rezignoval* na jakoukoli *institucionalizovanou* náboženskou identitu – 1921 – celkově 7 % „bez vyznání“, ale někde 25 až 50 % (např. Plzeň, Beroun, Kladno, Most, Duchcov a jiné). *Etnické* okresy s vysokou mírou *industrializace* a *demografické* proměny

Ateisté? Spíše vysoce personifikovaná *osobní* religiozita *bez spojení* s konkrétní náboženskou *institucí*

Problém s terminologií

Ateizmus – volnomyšlenkáři, pozitivisti
a marxisti *spolu*, ale i *proti* sobě (odhadem 40 %
z kolonky „bez vyznání“)

„Neinstitutionalizované religiozita“

Náboženský indiferentismus

1918 – unifikace a vznik *Československé církve
evangelické* – národní reformační tradice,
podpora vzniku *republiky*, vliv *TGM*.

Přes *15 %* v regionech - *východní a západní
Čechy; východní a severní Morava* (Jablunkov)

Stabilizace situace

2. pol. 20. let – utlumování

*antináboženských/antikatolických postojů
politické reprezentace – oslabuje to stabilitu*

*Nedošlo k odluce státu a církve (francouzský
a americký model) – úpravy v oblasti školství*

1928 – podepsání smlouvy s Vatikánem

*1929 – oslavy svatováclavského milénia
a dostavby svatovítské katedrály*

*Sčítání v roce 1930 – rozdíl mezi regiony,
rozdíl mezi městy a venkovem*

Katolíci v republice

1. *Konzervativní* proud – nejpočetnější, tradiční formy náboženského života, venkov
2. *Tolerantní* proud – akceptace, možnost nápravy, cílem integrace – lidová strana
3. Proud *kritiků náboženské situace* – kritika vůči tolerantnímu směru, katolický charakter národa, kritika nových zákonů ohledně školství a rodinného života. Stavovský stát a vrchol během tzv. Druhé republiky, autoritativní režim

Závěr

Směřování a trendy náboženského chování a vztahu Čechů k náboženským institucím: nedůvěra k institucím, kontroverzní chápání katolické církve, privatizované pojetí náboženství a náboženská lhostejnost

Typická česká nejednoznačnost ve vztahu mezi náboženstvím a politikou

Náboženství pořád důležitou součástí sekularizované společnosti – důležitější rok 1918 než rok 1948?

Zdroj: Václavík, D.: *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada 2010, s. 75-92.